

Patients who have been treated for genitourinary TB should be followed up every 6 months for 1–3 years, depending on severity of their disease.

KEY WORDS

Tuberculosis, urogenital, *Mycobacterium tuberculosis*, kidney, urinary bladder, epididymis, prostate.

.....

ÚVOD

Urogenitální TB je v současné době v našich zemích relativně vzácnou formou TB, ale její subklinické formy jsou pravděpodobně častější, skryté v rámci TB plic (1). Vyšší výskyt je zaznamenáván pouze v oblastech s vysokou incidencí TB, zvláště je-li pozdě nasazená nebo nedostatečně kontrolovaná antituberkulotická léčba. Může postihovat ledviny, močové cesty, močový měchýř a mužský i ženský genitál.

TERMINOLOGIE A DEFINICE UROGENITÁLNÍ TUBERKULÓZY

Termín urogenitální TB byl poprvé použit Porterem v roce 1894 (2), poté v roce 1937 navrhl Wildbolz termín genitourinární TB (3). Správný termín je urogenitální TB, protože TB ledvin se vyskytuje mnohem častěji než TB pohlavního systému.

Urogenitální TB je definována jako infekční zánětlivé onemocnění urogenitálního systému (ledvin, močových cest nebo mužských či ženských pohlavních orgánů), izolovaného nebo kombinovaného, způsobeného *M. tuberculosis* (*Mtb*) nebo *Mycobacterium bovis*.

TB ledviny je infekční zánětlivé onemocnění ledvinového parenchymu způsobeného *Mtb* nebo *Mycobacterium bovis*.

TB močových cest je infekční zánětlivé onemocnění horních nebo dolních močových cest způsobeného *Mtb* nebo *Mycobacterium bovis*. Jedná se vždy o sekundární postižení při TB ledviny a je tedy považováno za komplikaci TB ledviny.

Genitální TB je infekční zánětlivé onemocnění mužských nebo ženských pohlavních orgánů způsobeného *Mtb* nebo *Mycobacterium bovis*. Tento článek nepojednává o problematice TB ženských pohlavních orgánů.

ETIOLOGIE UROGENITÁLNÍ TUBERKULÓZY

Urogenitální TB je v 80–95 % způsobena *Mtb*, ve zbývajících případech *Mycobacterium bovis* (4, 5, 6).

Bacillus Calmette-Guérin (BCG) je živé ale oslabené *Mycobacterium bovis*, které je ve formě vakcíny používáno k léčbě svalovinu neinvadujících uroteliálních karcinomů močového měchýře. V některých případech se může průběh této dlouhotrvající léčby zkomplikovat BCG indukovanou urogenitální TB, zejména TB močového měchýře nebo prostaty, ale byly zaznamenány i případy BCG sepse (7, 8, 9, 10).

EPIDEMIOLOGIE UROGENITÁLNÍ TUBERKULÓZY

Před érou antituberkulotik byla urogenitální TB velice častým onemocněním. Každý pátý pacient hospitalizovaný na urologických pracovištích ve Francii trpěl TB ledviny a jednu třetinu případů pyonefróz tvořila TB etiologie (11). V současné době je urogenitální TB druhou nejčastější formou TB v zemích se závažnou epidemiologickou situací a třetí nejčastější formou TB v zemích s méně závažnou epidemiologickou situací. V rámci extrapulmonárního výskytu TB se počet případů urogenitální TB pohybuje mezi 33–45 %. Více než polovina mužů s genitální TB rovněž trpí TB plic či TB ledviny, ale je možný i izolovaný výskyt. Často jsou postiženy současně nadvarle i prostata. V ekonomicky vyspělých zemích se urogenitální TB vyskytuje u 2–10 % pacientů s TB plic (13, 14). U 20 % pacientů s TB plic se urogenitální TB rozvine později, až po ukončení léčby TB plic (15). Značná část pacientů s urogenitální TB není pravděpodobně nikdy diagnostikována.